

Bir Porno Nesnesi Olarak Savaş Karşıtlığı ve Şiddetin Sıradanlaştırılması

1996'dan bu yana TV'yi hayatından çıkaran bir varolma biçimi deniyorum. Bu tamamıyla seyirci olmaya tepkiden daha fazla bir karşı durma içeriyor. TV'yi arka odanın en dip köşesine yerleştirip, mümkün olabilen en zor ve rahatsız izleme biçimini de oluşturdum. Bakabilmek için bir koltuğun koluna rahatsızca ilişmem ve bütün süre içinde sigara içmemem gerekiyor. Zira aynı odada çamaşırlar da kuruyor.

Bu süre içinde, Ağustos 98 depremi ve izleyen aylarda-yani TV'ciler birden gerçek acıyı hissetmeye başlayıp, kendiliğinden haberci oldukları anda-ve ardından Düzce depreminde birkaç hafta izledim. Şimdi de örneğin seçim zamanlarında ya da Türkiye'yi sarsacak bir siyasi durum halinde, sadece kanallar arasında hızla dolaşarak, medyanın kendini ve ülkeyi pazarlama biçimleri hakkında bilgi derlemek için izliyorum. Bu arada bir metin çözümlümesi çalışması yapmak için "Deliryürek" dizisini banda alıp kusacak kadar çok izlediğim anları saymıyorum. Son olarak hiç bir savaş görüntüsüne de maruz kalmadım; gazeteler, iç dış net kanalları ve e-posta kutularıma gelen acıtıcı görüntülerin pazarlanması halini saymazsak tabii! Yani zihnim kısmen temiz.

Yani iyi bir pornografi altıcısı değilim. Öğrencilerime sıkı sıkıya tavsiyem: "İzlemeyin!, Eğer pornografi altıcısı değilseniz TV izlemeyin!" oluyor. Haberi farklı kaynaklardan almaya çalışıyorum: Yurt içi ve dışı alternatif medya net sitelerinden ve yine netteki bazı haber ağlarından ve iç ve dış alternatif basından, yaygın olan ve olmayan dillerde yazılmış gazetelerden; birkaç Türkiye gazetesini aynı anda alıp, karşılaştırarak. Böyle bakıldığında neredeyse tüm çevremden ve resmi-gayri resmi kanallarca aktarılanlar da dahil ABD kaynaklı olanlardan çok daha geniş ve taraflılığına kendimce güven duyduğum bir haber alma ağı var ki bunların neredeyse hiç birisi Türkiye'de duyulmuyor. Örneğin ABD'nin Irak savaşından hemen önce küçük Cibuti'yi Bin Ladin'i arama gerekçesi ile aslında işgal etmiş olduğunu duyuran ve tartışan bir kaynağa Türkiye'de rastlamadım.

Yine de, nasıl oluyorsa, bir önceki gece yayınlanan hiç bir haberden kaçamıyorum. Kimin kimle evlendiği, magazin dünyası kaçamakları; kimin kimin gözünü morattığı; kimin ayağından kimin bacağından kimin kalbinden vurulduğu gibi hayati(!) mevzuların yanı sıra; asıl önemlisi tüm devlet kararları-tabii medyanın önemli gördükleri-ve şu sıralar ABD ve Irak hareketlerini anında öğreniyorum. Bu mucizevi durumun iki sırrı var: Birincisi akademisyen çevrem ve dostlarım, tartıştığımızda bunu kabul ettiler- ne yazık ki Fakültenin sabah çayı buluşmasında bunlar üzerine bir hafıza tazelemesi yapıyorlar¹. Son dizilerdeki tüm espriler de dahil olmak üzere ABD kaynaklı tüm haberler ve medyanın manüplasyonuna uygun biçimlenmeler, akademisyenlerce sabahları taze taze ve tatlı tatlı değiş tokuşa giriyor, eksik kalanlar öğlen oturumunda tamamlanıyor. Bu sayede örneğin aynı anda Tatlıses'in kadınlarının çeşitli vurulma biçimlerini ve savaş hazırlıklarını, dünyanın bunlara karşı durma biçimlerini; entelektüel-sol-görünümlü Amerikan manüplasyonunun tüm vurgulamaları ile öğrenebiliyorum. Dahası artık akademisyen dostlarımı da, TV izler gibi izlemeye başladığımı farkettim. Aktardıkları görüşün, hangi haberin ya da açık oturumun sonuçları olduğunu bir kez tahmin ettikten sonra, ya da sorup öğrendikten sonra, genellikle o medya gücünün yaptığı manüplasyonun dolaysız bir çıktısı ile karşı karşıya kaldığımı; ötesi bu çıktının kimi zaman 'sol' olma kimi zaman da entelektüel olma adına hiç dönüştürülmeden aktarıldığını dehşetle farkettikten sonra; bütünüyle dönüştürülmüş zihinlerle, daha fenası yüreklerle ve akıllarla karşı karşıya olduğumu bir kez daha anladım.

Örnekler olarak, "Savaş karşıtlığı" ve "Ne olursa olsun sadece savaşa karşı olma" halinin hemen yaygınlaşmasını; savaşın an be an izlenerek tüm görüntülerin aktarılması ile devam etmesi (bir gece önceki en kanlı görüntünün tartışılması örneğin ya da TV'lerde dolaştırılan kan-can-şevkat-şiddet manzaralarının yine TV diliyle kınanması) ve en son olarak da, "Saddam nerede?" tartışmaları ile; "Eyvah! Yağma!" kaygısı; ve yağma haberlerinin yine an be an ölümlerin üzüntüsünün yerine geçirilmesi verilebilir. Şimdilerde en moda haber değiş tokuşu; yine medyada gösterilen ve sürdürülen iki tartışmada taraf olma üzerine devam ediyor: Irak'ın yeniden yapılanması meselesi ile, dünya mirası(!) kütüphane ve müzenin yağması. Tartışma kutupları yine medyatik verilerle ve manüplasyonla oluşturulmuş durumda: karşı olmak söylemi ile yanında yer alma biçimlerinin hiç birisi kişinin kendi özgün düşüncesi ya da mesubu olduğu bilimsel alanın aracılığıyla üretebilecek bir teorinin ürünlerinden hisse almıyor. Medyanın sunumu bütün bu açığı da

¹ Fakülteadaki dostlarımı asla 'tenzih etmiyorum' ayrıca bu durumun benim çalıştığım Fakültenin ayrıksı bir özelliği olmadığını da gayet iyi biliyorum. Bu yaygınlık üzerine söz söylemeye çalışırken kendi Fakültemi aracı kılıyorum. Kimse kendisini bu durumdan muaf saymasın!

kapatmış durumda. Hafıza söylemin yeniden ve bu kez anında üretimi üzerinden kurgulanıyor.

Dikkat! Bu dönemi hatırlayanlardan kaydetmek için hareket geçildiğinde bütünüyle "birörnek hafıza" ile karşılaşılabilir! Son dönemlerin moda merakı "hafızanın kaydedilmesi üzerinde". Kişisel hafıza kayıtlarından toplumsal hafızanın gizli kısımlarına ulaşılacağını iddia ederek, "Tanıklık" meselesine son zamanlarda pek merak salmış olanlar; hafıza kurgusunun zaman ve dönüştürülmenin çeşitli biçimleri ile ne kadar belirgin bir biçimde zedelenmiş olabileceğini; kimi zaman dikkate almıyorlar, kimi zaman da bu durumun kendisinin nasıl bir ideoloji içerdiği yani kaydın kendisinin de bir şiddeti içerdiği ve sonsuza kadar dönüştürmüş olmayı sabitlediği ne yazık ki dikkate alınmıyor. Buna bir örnek olarak Tarih Vakfı'nın, (Soros'dan aldığı çeşitli destekleri kendisi de unutarak) son sözlü tarih çalışması olabilir: Tarih Vakfı'nın yeni PROJE'si "Tarihe 1000 Canlı Tanık" özetle şöyle: 'Hafızanın kayıtlarını tutabilmek iyi bir şeydir. Bizim, ülke?çevre?mikrokosmos? (bu belirgin değil) tarihini kayıtlamamızın yollarından birisi de, ölmek üzere olan, tanıklığı mühim insanların hatıralarını kaydedebilmemizdir. Bunun için Tarih Vakfı, Milliyet hariç kimsenin desteklemediği bir projeyi gerçekleştirmek için, sizlerin yardımına ihtiyaç duyuyor.' Bundan sonra yapılacak olan; çevrenizde bu tür bir tanıklığını dikkate değer bulduğunuz kişinin adını Tarih Vakfı'na bildirmek. Ancak asıl mesele bundan sonra başlıyor: Telefonda, sizden bir miktar destek bulmanızı rica ediyorlar. Bu en az 500 milyon bağış olacak. Ya da bu bağışı verebilecek kişinin iknası için çaba sarfedebilirsiniz, adını verdiğiniz kişiyi kaydedebileceklerini nazikçe bildiriyorlar. Bu bağışın mümkün olmaması halinde; yine nazikçe, "İlgilenileceğini ancak takdirinize de sunulduğu gibi bu tür çalışmaların parasız olmasının mümkün olmadığından dolayı ne yazık ki kaydın alınamayacağını" bildiriyorlar.

Bu tür çalışmalar; çeşitli uluslararası katılımcı proje girişimlerinin tipik bir örneği olarak; "Biz bir parça verelim siz de bir parça verin" pazarlığının tipik 'olmazsa olmaz'larıdır. Bir uluslararası kuruluş, kendi duyarlılık yaratmak istediği bir konuda, yerel bir STK ile çalışmaya başladığında, son on yılda öne sürülen en önemli koşul, "Evet, ama paranın hepsi bizden çıkmaz" olmaktadır. Keza Betil'in Eğitim Vakfı ve TEMA'nın çeşitli projeleri de bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu ısrarın sonuçları bakalım neler oluyor: Kimi zaman, yerel kuruluşun 'konu üzerinde duyarlılık yaratmak üzere' öne sürdüğü projesinin şartlarından; moda deyişle kendi katılımcılarını hiç bir şekilde haberdar etmemesi ve çoğunlukla bir çevresel ya da eğitimsel duyarlılık adına, hisleri başta olmak üzere her tür durumu harekete geçirilenlerin; bu çalışmayı kendi

verdikleri paralarla dönüyor sanmaları bunun sonuçlarından birisi. Tabii çoğunlukla, Projenin gerçek kapsamının ve bütçesinin hiç açıklanmaması da söz konusu. Hatta böylesi duyarlıklara dikkati çekilen kesimlerin, STK'nın asıl niyeti ortaya çıktığında, o gruba sahip çıkmaları da var (TEMA örneği gibi). Bir başka sonuç, uluslararası NGO'ların (artık her kimseler!), duyarlık geliştirmek üzere ortaya sürülen çalışmanın gerçek sonuçlarından yerel STK'yı ya da resmi kuruluşu hiç haberdar etmemesi. Bir diğer sonuç ise aslında yapılacak olan bir başka 'fake' için, bir STK yaratma sayılabilir. Buna örnek Hasakeyf Gönüllüleri olabilir mesela. GAP'ın zaten ödenek bittiği ve diğer barajlardaki gibi tarlasını devlet kesesinden sulamak için bastıran bir güç grubu Hasankeyfte olmadığı için yapmayı hiç istemediği; ama sözleşmesinde olduğu için yapmak zorunda kalacağı Hasankeyf Barajı'nın yapılmasını engelleyici bir grubun uluslararası bir NGO(!) aracılığıyla yaratılması. Bununla ilgili ulusal-uluslararası duyarlıklar moda deyimlerle (etnisite-yerinden etme-çevre-yeşil-kültürel miras vb.) yaratılarak, birden resmi kuruluşun da kendisini ve projesini aklama fırsatı doğurdu ve bununla ilgili söylem öne çıkarak; tarihi ve kültürel mirasa karşı birden olağüstü bir duyarlık yaratıldı. Bir başka sonuç ise, bu uluslararası NGO'nun, ancak bu projeye para ödemeyi kabul eden bir STK ile çalışması, yani STK seçiminde asıl etkenin "paranın kalan kısmını verebilecek bir STK" olması şartında düşümlenmesi olabiliyor. Yani ne tür bir ideolojiniz olursa olsun-çok istisnai durumlar hariç- ancak para vermeyi, moda deyimle katılım payını ödemeyi kabul ederseniz bu uluslararası projenin ortağı olabiliyorsunuz ve kendi STK'nız için istediğiniz popülariteye, kimi zaman da STK Başkanının/önde gelenlerinin mal, mülk, ün, itibar sahibi olmasına, uluslararası bir zincirin ileride geliştirebileceği projeler listesinde yer alma hakkına sahip olmasına, bu işlerin pazarından ileride daha çok pay kapması ihtimaline erişebiliyorsunuz. Öyle, parasız olmuyor bu haller.

Ancak her durumda, yani yukarıda sayılan istisnasız her durumda en vahim olanı; yerel STK'nın hiç bir zaman 'duyarlık yaratacak alan' ve 'yaratma biçimi' üzerinde söz ve karar hakkının bulunmaması. Yani o duyarlık zaten belirlenmiştir ve her ne ise, siz parayı yatırırsanız ve projenin temel şartlarını kabul ederseniz sizin de adınız bu proje içinde yer alacaktır. Yani katılım hali "Hadi ben önemli bir şey söyledim, sen de buna, benim istediğim şartlarda, istediğim gibi, istediğim oranda katıl!" halinde sürdürülmektedir. Bu durum, geçmişte kimi devlet çalışmalarında, kaymakamların halkı "katılmaya" zorlamalarından pek farklı bir durum değil ama tabii daha ince bir ayarla ve bir de üstüne para verilerek yapılıyor.

Şimdi Tarih Vakfı "Tarihe 1000 Canlı Tanık" Projesinde, acaba bir uluslararası NGO'nun (geçmişte olduğu gibi) 'duyarlılık yaratma' çalışması üzerinden mi ilerliyor, yoksa geçmişte çeşitli NGO'larla çalışarak edindiği deneyimleri kendi başına mı uyguluyor? Bu tümüyle kötüye kullanılmış bir aklın (demonik aklın) soruları ile yola çıkmış sorgulamaların sonuçlarını mutlaka yakında öğreneceğiz ve aslında Tarih Vakfı'nın bu çalışmasını nasıl değerlendirdiğini de görme fırsatımız olacak. Ama burada benim asıl sormak istediğim soru şudur? Tarih Vakfı örneğin, inşallah uzun yıllar çalışmalarına devam eder, ABD'nin başlattığı işgal ve buna ilişkin tanıklıkları toplamaya böyle başladığında, sonuç ne olacak? Bin kişinin sözlü tanıklığı ile Türkiye tarihinin 'gizli kalmış' yanlarını, en azından bir kısmını açığa çıkaracağını iddia etmenin; tarihin bütünüyle yeniden yazılma üzerinde ilerleyen ve üstelik politik bir dönüştürme ile yazılma ile ilerleyen bir süreç olduğunu görmezden gelme anlamına gelen böylesi bir tarih anlayışı ile üstelik.

Düşünelim, bir proje eğer 'Savaş dönemi anıları' üzerinden tarih tanıklığı ile ilerlerse, örneğin toplayacağı bilginin içeriği ne olacaktır? Kanımca, 'Savaş' üzerinden bir olumlama olmaktan öteye geçemeyecektir. Zira kelimenin kendisi artık bir terimdir ve 'Savaş' teriminin şu anda işgal ettiği yeri görmezden gelen bir çalışma, başlı başına bir ideoloji, kötüsü pozitivistik ideolojiyi çermektedir. "İşgal" üzerinden değil de "savaş" üzerinden ilerleyen bir toplama biçiminin sadece savaş söylemi ile ilgili bilgileri derlemesi, diğerlerini görmezden gelmesi son derece olasıdır Popper, bu duruma bir itiraz olarak, "Bütün geçmiş geçmişlerin geçmiş gelecek olması bütün gelecek geleceklerin gelecek geçmiş olması anlamına gelmez" diyordu. Eğer 'Bütün kuğular beyazdır' önermesi ile yola çıkarsanız; zaten sadece beyaz kuğuları ve beyaz olarak görürsünüz ve eğer siyah bir kuğu görürseniz, yok canım o bir karabataktır!" Yanlışlama önermesi izlense dahi, tarihin bir tanıklığını tarafsız toplama gayreti, aslında taraflı bir girişimdir ve asıl kötüsü 'tarafsız olma' iddiasının kendisi bir ideoloji taşır! Tarafsız olma iddiası ile yola çıkan bir tarih toplama geleneğini mümkün tek durum kılmanın kendisi ise, yukarıdaki Poperian önermenin içerdiği noe pozitivism gayretinden bile çok daha gerici bir ideoloji taşır, zira o bütünüyle bir olumlama ile ilerler ve kendi ideolojisini olumladığı gibi, gördüğünü ve tarafsız olarak kaydettiğini iddia ettiği şeyi, artık alternatifini aramayı da yok ettiği için mutlaklaştırır.

Tam şu anda bir tarafsız medyadan, 'Irak'ta Saddam Rejiminin devrilmesinin ardından' diye başlayan bir konu başlığı manüplasyonu başladı. 'Özgürleştirme iddiasının' karşılığı olarak, çeşitli sol-entelektüel gruplarca kabul edilmiş görünen ancak aslında ABD manüplasyonu olan

tek karşı çıkışı 'Savaşa Hayır!' manüplasyonunu devam ettirmeyi amaçlayan bir güya 'karşı duruş', tam da bu yolla başlayacaktır: 'Özgürleştirme mi hayır değil, bu işgal evet öyle, Saddam kaçtı mı, kaçmadı, ABD ile anlaştı, yer altına geçti, şimdi sıra kimde, sıra kesinlikle bizde, biz biz...' Tüm bu manüplasyon, eğer ABD Ortadoğu'da başka ve daha sinsî bir ize dönmezse, 'Oh! Çok şükür! Bak, biz rahatız ama savaşa, tabi canım, bence de hayır'a dönecektir. Giderek, "Siz solcuların öngördüklerinden hiçbirisi olmadı, ABD haklı mı acaba, zaten Ortadoğu gibi bir aşiretler devleti..." üzerine dönmemesi için de bir neden yoktur.

Nedense beni bu dönemde kurulmakta olan "Hafızanın üniformitesi" daha çok ilgilendiriyor. Neden TV'lerde (sürekli gözüme sokulan) "Sen neden karşı değilsin! Bak herkes sokakta, üstelik polis bile, gereksiz aşırılıklar dışında, çok az müdahale ediyor!" "Savaşa hayır demek bir düşünce birliği geleneği oluşturmanın sınıfsal karakterdir" yollu orta sınıf-pek-entelektüel-evrenselci-Marxist-tatlı-su-solcusu-angajmanlar giderek daha çok gözüme batmaya başladı. Neden acaba, bu ülkenin işçi sınıfı temsilcilerinin, sınıftan kopuk başkanları dışında, sınıfın kitlesel bir kalkışması olmadı? İşçi ve sınıfı üzerine bütün entelektüel gevezelikleri ayrıca içten tartışmaları vb. kabul ediyorum ve sınıfın kendisinin bu duruma ilişkin gerçek hallerini de üstelik!

Savaş üzerinden ilerleyen bir hafızasızlaştırma hali ile karşı karşıyayız! Savaşa karşı olmak hali, risk içermeyen bir genel orta sınıf duyarlık tatmini gibi! Teşbihte hata olmaz, siyah bir pantolona kaçırmak gibi, rahatlıyorsunuz ve biraz içiniz ısınıyor ama bu durumdan, pantolon hariç kimsenin haberi ve bir zararı olmuyor! Öyleyse ortak orta sınıf sloganını oluşturmak önemli: "Savaşa Hayır!" Tarihe tanıklık toplandığında, bütün Türkiye hafızası bugünleri 'Savaşa hayır!' sloganı ile hatırlarsa; bu nasıl yorumlanacak acaba!

Bu haftalık 'etkinmeler' dışında, örneğin şu bir zamanların "Kendisine insanım diyen herkes"ci grubu sıkı bir eleştiriye almasının zamanı ne vakit gelecek? Bu "kendisine insanım diyen herkes" grubu, şimdilerde ikiye ayrılmış halde: bir kısım KADEK, savaş izliyor ve kendisine çıkacak rantı gözlüyor, bir kısmı ne olduğunu öğrenememekten pek şikayetçi, önderlik de biraz şaşkın, ikilik sürüyor ama zaman ABD'nin arkasına takılmaktan yana işliyor. Ama soldan tek bir sözün, zaman zaman kendisinin de milliyetçi etnisitesini yaratmada katkıda bulunduğu bu gruba, "Nasıl ABD ile işbirliği yaparsın!" hesabını sormadığı günlerdeyiz. Hala savaş karşıtı olmak iyi prim yapıyor, san'atçılar şiir döküyorlar "Çöl, kum, bebekler ve kan" üzerine, hatta "No war, yes

manken". İleride söylem çözümleneciler War sözcüğünün büyük ve küçük harfle ve İngilizce veya Türkçe yazılmasının önemi üzerinde çok duracaklar!

Daha vahimi, savaşa karşı olma halinin giderek kendisinin bir satış malzemesi haline gelmesi: Ne kadar duyarlı olduğunuz bu hal belirliyor ve tabii o da ne kadar dünyadan haberli olduğunuzu, ne kadar yeşil, ne kadar vs.vs.vs. olduğunuz.

Yine son zamanların moda söylemlerinden birisi; tam da bu anlardan önce yaygınlaştırılmadı mı? "Hepimiz suçluyuz", Bu ibarenin temelinde, 'Karşı çıkmalısın' olmalıydı. Oysa sinsice ve Markxist temelden yoksun bir ideoloji ile bu ibarenin yerini "İktidarı paylaşan herkesin iktidar kadar suçlu olduğu" suçlaması aldı. Nazi Almanyası'nın arkasından toplumsal sorumluluk üzerine çalışmaların en hızlı olduğu dönemde Jaspers, Nazi devleti ile aynı sorumluluk alanında olmayı şöyle açıklıyor "*İmdi, kendi kendimize hemen şunu sormalıyız: Bu karanlık yıllarda [Nazi Almanyası] suç dolu edilgenlik içinde sorumluluk yüklenmedik mi?..Biz, bizi kıyıma sürükleyen bir devlet içinde yaşadık. Biz, kişisel olarak, aktöre ve kıyım anlamında, suçlu değiliz. Ancak, biz bu devlette onun uyrukları olarak yaşadık, kendimizi ondan ayıramayız. Bunun anlamı şudur: Biz bu yeni devlette, onun kıyımcı bir devlet olarak, açıkça yaptığı her eyleme, katılmışız. Bu sonuçlara katlanma gereğindeymişiz. Siyasal sorumluluk bu demektir*"². Bu sorumluluk duygusunun, yıkıcı bir suçluluk duygusundan yurttaş duyarlığına nasıl evrileceğini de Jaspers çok güzel anlatır: "*Yaşam yıkıma götürülmez, kanla değerlendirilmez. İnsan ne istediğini söyleyebilir. Düşündüğünü söyleyebilmek iyi bir olaydır, gerçek bir etken olmasa bile, açıklanan genel yargı içinde ayrı bir yerde olmaktadır*"³.

Adorno, bunu ilerletir ve geçmişle yüzyüze gelmenin nasıl bir sorumluluk alanı taşıdığını tartışır. Adorno, sorumluluğu; hem yüzleşmeyi hem de üstesinden gelmeyi içeren "*vergangenheitsbewältigung*" kavramı ile açıklar: Buna göre, geçmişin işlenmesi, geçmişin üzerinde ciddi bir çalışma, geçmişle ciddi biçimde hesaplaşmayı içerir ve bu anlamda (aufarbeitung-geçmiştekilerin deşilmesi) ve (verarbeitung-geçmişle hesaplaşmanın şimdiyle olan ilişki içinde işlenmesi, olayların işleme süreci) kavramlarından kesinlikle ayrıdır. "*Geçmişe bir oldu bitti çizgisi çekip konuyu kapatmak; elden gelse belleğin silinmesi istenmektedir. Aslında, haksızlığa uğramış olana yaraşan, her şeyin unutulup*

²Jaspers, K.,(2000), Felsefe Nedir?, Say Yay., s:38.

³Jaspers, K., (2000), age s:39.

bağışlanmış olması tavrı, o haksızlığı işleyenlerin yandaşlarınca ortaya konmaktadır⁴".

Bu duyarlık açma alanlarını takiben; hepimiz suçluyuz ibaresi, giderek 'sen de düzenden pay alıyorsun öyleyse en az sen de onun kadar suçlusun'a; oradan da liberalizmin bildiğimiz 'hepimiz aynı gemideyiz' önermesine döndü. Herkesin iktidarı paylaşıyor olması; herkesin durumdan suçlu olması hali, en içi boşalmış dünyayı da mümkün kılıyor. Öte yandan Eagleton, iktidarın sorumluluk alanlarının yaygınlaştırılmasını tartışırken; devletin sorumluluğu ile vatandaşın sorumluluk ağırlığının dikkatle ayrılması gerektiğini anlatır. Devletin kendi aygıtları aracılığıyla ilerlettiği ideolojik çemberin ve baskılarının aracılığıyla kurduğu iktidar alanı ile, sokaktaki iki çocuğun kavgasındaki iktidar aynı şey midir? diye sorar.

Bugünün 'Savaşa Hayır!' sloganını bir de bu minvalde düşünmekte fayda var: Savaşa karşı olmak giderek herkesin sorumluluk alanına girdi. Bu sorumluluk alanının sloganı ise 'Ne olursa olsun savaş olmasın'da düğümleniyorsa; dikkatli olmak zorundayız. Meydan etkinliklerini birer porno gösterisine, katılanları da porno malzemesine çeviren medya; işini neden bu kadar başarıyla yürütebiliyor? Sloganın kişiliksizliği; ABD'nin bunun bir savaş olduğu propogandasını tümüyle olumluyor ve kitlenin istediği sloganı atarak kitlesel eyleme gidileceğini zanneden 'önderler'in elleri boş. Slogan hedefine erişti, işgalin gözden kaçırılması ile sonuçlandı tüm süreçler. İstikrarsızlık ve kana tahammülsüzlük başarıyla vurgulanıyor. Meydan önderleri evlerde ve yollarda porno malzemesi oluyor, savaşın vurduğu insanlar da.

İdeolojiden boşalmış eylemlerin, kendisinin birer boşaltma mekanizması görevini üstleneceğini görmeliyiz. Bir meydanda hafta sonu etkinliği olarak savaş karşıtlığı; ideolojiden boşaltılmış bir pratiğin eşliğinde kendini rahatlatan orta sınıf etkinliğine dönmemeli. Sloganların içeriksizlikten kurtulduğu an; gerçekten kimlerin ABD yanlısı olduklarını da ortaya konacağı andır. 'ABD mallarına boykot' sloganı bu durum için bir turnusol kağıdı olabilir. Birkaç gazetede bazı 'pek önemli ve duyarlı' köşelerde; 'ABD mallarını boykot' sloganına karşı yazılmış saldırılar, bu durumu iyi anlatıyor.

Ancak Wallerstein'in de dediği gibi, 'Bir ulus turşu kurulur gibi kurulmaz!' Benedict Anderson, ulusların, ırk, dil veya din gibi belirli sosyolojik koşullar tarafından yaratılan ve bir daha değiştirilemeyecek şekilde biçimlendirilen ürünler olmadığını anlatıyor. Uluslar tahayyül

⁴Adorno T., (1999), "Geçmişin İşlenmesi Ne Demektir?", Defter, Sayı 38, s:121.

edildikleri için oluşurlar ve milliyetçilik olgusu da modern dünyanın evrensel tarihinin bir parçasıdır⁵. Şimdi, tüm bu süreçte milliyetçi olmayan bir milli olma halini nasıl geliştirebileceğimiz; Őu andaki önderliklere ve asıl önemlisi ideolojik yürütölen pratiklere bağlıdır. İşgallerin nasıl durdurulacağı; ABD'nin gerilekilme ve yeni bir dünyanın daha iyi bir dünyanın nasıl gerçekteştirilebileceği; Őu anki yürötmelerimize bağlıdır. Yönünü çevirme; önünü alma; kendi lehine çabuklaştırma; boşluğun istifadesi gibi tüm hanelri kullanan yeni bir slogan üretmenin zamanıdır ve bu yeni dönemin yeni sloganı ABD'ye karşı savaşa evet! Olmalıdır.

⁵Anderson, B. (1991), *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, Verso, London.